

Samenvatting

Naar aanleiding van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel wat mede door LTO Noord is ondertekend is, is onderzoek gedaan onder de boeren in Drenthe, Friesland en Groningen. LTO Noord ziet het plan graag slagen maar wil weten welke acties er verder moeten worden ingezet om het plan een succes te laten worden. Daardoor is de volgende hoofdvraag opgesteld.

Welke acties moet LTO Noord inzetten om vergroening in de landbouw in Friesland meer kansen te geven om het droombeeld van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel te realiseren?

Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel bestaat uit vijf succesfactoren die cruciaal zijn voor een geslaagde uitvoering. In dit onderzoek worden drie van de vijf succesfactoren onderzocht om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag. De onderzochte succesfactoren zijn draagvlak, verdienmodellen en kennis en innovatie. Deze factoren zijn onderzocht door middel van literatuuronderzoek, interviews en een enquête.

Uit literatuuronderzoek is gebleken dat er een afname van de biodiversiteit is. Hierdoor is het goed dat er een plan Deltaplan Biodiversiteitsherstel is. Ook is er gekeken naar soortgelijk onderzoek van het dagblad Trouw. Het onderzoek genaamd 'Staat van de boer' is door 2287 boeren ingevuld en gaf een goed beeld ter vergelijking van de uitkomsten van de enquête die is gehouden voor dit onderzoek. Tot slot heeft het wetenschappelijk rapport van Nico Polman duidelijkheid gegeven over de verschillende soorten verdienmodellen op gebied van natuurinclusieve landbouw.

De enquête die is verspreid onder boeren van LTO Noord Regio Noord is in totaal door 220 boeren ingevuld. Van de 220 Respondenten kwamen 96 uit Friesland, 35 uit Groningen, 30 uit Drenthe en de overige respondenten kwamen elders uit Nederland. De vragen waren gericht op de drie deelvragen van het onderzoek. Uitkomsten van de enquête gaven aan dat ook boeren het goed vinden dat LTO Noord betrokken is bij het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Daarnaast komt naar voren dat boeren al heel veel doen voor de biodiversiteit, zo wordt aangegeven door 90% van de boeren uit Friesland. Als er gekeken wordt naar kennis en innovatie, dan geven boeren aan dat ze graag worden betrokken bij kennissessies. Hier kunnen boeren met collega's sparren en tot oplossingen komen om de biodiversiteit te herstellen.

Uit de interviews blijkt dat boeren wel degelijk bezig zijn met het combineren van zorg voor de biodiversiteit en verdienmodellen. Dit is een positieve ontwikkeling want ook uit literatuuronderzoek en de enquête blijkt dat boeren eerder geneigd zijn om de biodiversiteit te verbeteren als daar een verdienmodel tegenover staat. Een onderzoeker van Living Lab Fryslân geeft aan dat kennissessies voor boeren goed werken. Maar dat de 'gangbare boer' nog meer moet worden meegenomen hierin.

Om de kennis en innovatie te verbeteren is geconcludeerd dat boeren het verandermodel van Kotter en de transitiecurve van Balogun en Hailey moeten doorlopen. Bij een snel veranderingsproces zijn boeren eerder geneigd een bijdrage te leveren aan het herstel van de biodiversiteit en al doende leert men. Het is belangrijk dat de kennis en innovaties gedeeld worden. Dit zou gerealiseerd kunnen worden in een online kennisdatabank. In het rapport van dhr. Polman worden 31 bestaande natuurinclusieve verdienmodellen behandeld die voor de boer als inspiratiebron kunnen worden gebruikt. Daarnaast wordt in het rapport een vijf-stappenplan gegeven voor het invulling geven aan het realiseren van verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw.

Het doel van dit onderzoek was om een bruikbaar advies aan LTO Noord te kunnen geven waarin het Deltaplan Biodiversiteitsherstel meer kans van slagen heeft. Al met al kan er geconcludeerd worden

dat LTO Noord nu inzage heeft gekregen in het draagvlak, verdienmodellen en kennis en innovatie. De overige twee succesfactoren van het Deltaplan Biodiversiteit kunnen in een later stadium nog onderzocht worden.